Analiza EXPO projekta – šta je sve obuhvaćeno i kako su sprovođene nabavke

Transparentnost Srbija
Novembar 2026

Ovaj dokument je nastao uz podršku organizacije „International Budget Partnership” i finansijsku pomoć Evropske unije. Sadržaj ovog dokumenta isključiva je odgovornost organizacije Transparentnost Srbija i ni u kom slučaju se ne može smatrati odrazom stava Evropske unije.

O projektu EXPO 2027

EXPO 2027 Beograd je međunarodna izložba na kojoj države učesnice predstavljaju svoja dostignuća, ideje, inovacije, kulturu i potencijale. Održavaće se od 15. maja do 15. avgusta 2027. godine, tokom 93 dana, pod temom „Igraj za čovečanstvo – sport i muzika za sve“. Ideja da Srbija bude domaćin ove izložbe pokrenuta je početkom 2022. godine, kada je Vlada Srbije objavila kandidaturu Beograda. Kao razlozi za organizovanje manifestacije istaknuti su međunarodna promocija Srbije, predstavljanje njenih privrednih, turističkih i kulturnih potencijala, kao i mogućnost da se Beograd i Srbija pozicioniraju kao mesto susreta i saradnje. Srbija je 21. juna 2023. izabrana za domaćina, u konkurenciji sa još četiri kandidature, a Međunarodni biro za izložbe formalno je priznao manifestaciju u novembru 2024. godine.

Međutim, u Srbiji se od početka EXPO predstavljao ne samo kao tromesečna međunarodna manifestacija, već i kao razvojna prilika koja treba da ostavi trajnu infrastrukturu i nove sadržaje. Upravo je to širi koncept koji je kasnije doveo do toga da se pod EXPO povežu izložbeni kompleks, Nacionalni stadion, stambeni objekti i brojni infrastrukturni radovi. Zato je važno ispitati ne samo koliko košta organizacija same izložbe, već i koliko košta čitav investicioni poduhvat koji je država povezala sa njenim održavanjem.

Država EXPO predstavlja kao jedan od najvećih razvojnih poduhvata u Srbiji. Međutim, kada građani pokušaju da utvrde šta sve taj projekat obuhvata, koliko košta i koliko je novca do sada potrošeno, suočavaju se sa velikim brojem različitih budžetskih stavki, naziva projekata i dokumenata. **EXPO nije samo izložbeni kompleks u Surčinu**: njegov zakonski obuhvat proširen je na Nacionalni stadion, stambene objekte za učesnike i posetioce, kao i na infrastrukturu koja je neophodna za funkcionisanje sadržaja u okviru odgovarajućih prostornih planova.

Problem je u tome što ne postoji jednostavan, jedinstven i dovoljno detaljan javni pregled svih tih projekata i njihovih troškova. Na to posebno ukazuje Fiskalni savet, koji procenjuje da bi ukupni troškovi EXPO-a i povezanih projekata mogli da dostignu oko 3,4 milijarde evra. Istovremeno, budžetska dokumentacija ne omogućava lako da se proveri šta je sve uračunato u taj iznos, koliko je za svaki projekat ugovoreno i koliko je stvarno plaćeno.

Osnovni propis je Zakon o posebnim postupcima radi realizacije međunarodne specijalizovane izložbe EXPO BELGRADE 2027. Njegov obuhvat je proširen izmenama iz oktobra 2025. godine („Službeni glasnik RS“, broj 91/2025). Prema izmenjenoj zakonskoj definiciji, EXPO obuhvata sve faze realizacije međunarodne specijalizovane izložbe; druge sadržaje u okviru Prostornog plana područja posebne namene Nacionalnog fudbalskog stadiona, uključujući i njegove druge faze; infrastrukturu izvan granica tih prostornih planova,

ukoliko je neophodna za funkcionisanje sadržaja u njihovom okviru ili je neposredno u funkciji tih objekata; izgradnju Nacionalnog fudbalskog stadiona i stambene objekte za smeštaj učesnika i posetilaca. Zakon, dakle, ne obuhvata samo izložbene paviljone i prostor na kome će se održavati izložba, već i širi skup objekata i infrastrukturnih radova. To je važno za razumevanje ukupne cene: troškovi EXPO-a ne mogu se utvrđivati samo na osnovu budžetske stavke koja nosi naziv „EXPO Beograd 2027“.

Međutim, širi zakonski obuhvat ne znači da se svaki državni projekat koji se realizuje u istom periodu ili preko istog ministarstva automatski smatra delom EXPO-a. Za projekte izvan prostornih planova potrebno je utvrditi da li zaista predstavljaju neophodnu infrastrukturu ili su neposredno u funkciji objekata obuhvaćenih tim planovima. To je naročito važno kada se govori o projektima koji se u javnosti povezuju sa EXPO-om, ali se u budžetu vode zasebno. Na osnovu zakonske definicije, budžetskih dokumenata i analiza Fiskalnog saveta, projekte je korisno razvrstati u nekoliko grupa.

Projekti koji su neposredno označeni kao EXPO:

- EXPO Beograd 2027 – izgradnja izložbenih i pratećih objekata;
- pripremni radovi za EXPO;
- projektovanje i izgradnja objekata u zonama B i E, koji su u budžetu izričito označeni kao projekat za realizaciju EXPO-a.

Projekti koji su zakonom uključeni u širi obuhvat EXPO-a ili predstavljaju njegovu prateću infrastrukturu:

- Nacionalni fudbalski stadion;
- linijska infrastruktura – saobraćajnice, atmosferska kanalizacija, gasne i elektroenergetske instalacije i toplotni izvor;
- železnička pruga između Zemun polja i Nacionalnog stadiona;
- saobraćajnice koje se grade za potrebe međunarodne specijalizovane izložbe;
- stambeni objekti za smeštaj učesnika i posetilaca, u skladu sa zakonskom definicijom.

Projekti za koje nije potvrđeno da su deo zakonski definisanog EXPO-a:

- izgradnja Javnog akvarijuma;
- izgradnja nove zgrade Prirodnjačkog muzeja;
- tunel od Karađorđeve ulice do Dunavske padine.

U slučaju akvarijuma i Prirodnjačkog muzeja, Ministarstvo finansija je saopštilo da nisu

obuhvaćeni posebnim zakonom o EXPO-u. Takođe, tunel od Karađorđeve ulice do Dunavske padine vodi se kao zaseban projekat u budžetu.

Finansijski pokazatelji EXPO

Jedan od glavnih problema jeste to što se projekti ne nalaze svi na istom mestu. U budžetu treba pretraživati ne samo reč „EXPO“, već i nazive pojedinačnih investicija, kao i projekte koji se vode pod razdelima različitih ministarstava.

U Zakonu o budžetu za 2026. godinu, u delu koji prikazuje višegodišnje kapitalne obaveze, projekti se mogu pronaći po sledećim šiframa:

Tabela 1

Šifra projekta	Naziv projekta	Gde se vodi
5081	EXPO Beograd 2027	Ministarstvo finansija
5073	IzgradnjaNacionalnog fudbalskog stadiona	Ministarstvo finansija
5088	Linijska infrastruktura	Ministarstvo finansija
5095	Objekti u zonama B i E za potrebe EXPO-a	Ministarstvo finansija
5082	Pruga između Zemun polja i Nacionalnog stadiona	Ministarstvo građevinarstva, saobraćaja i infrastrukture
5083	Saobraćajnice za potrebe EXPO 2027	Ministarstvo građevinarstva, saobraćaja i infrastrukture

Nazivi ovih projekata i šifre mogu se pronaći u budžetskoj dokumentaciji, ali se ne pojavljuju kao jedna objedinjena celina pod nazivom „EXPO“.

U istom delu budžeta Ministarstva finansija nalaze se i drugi projekti za koje se u javnosti smatra da su deo EXPO-a:

Tabela 2

Šifra projekta	Naziv projekta	Napomena
5086	Tunel od Karađorđeve ulice	Zaseban projekat; Vlada nije

	do Dunavske padine	potvrdila da je deo EXPO
5087	Izgradnja akvarijuma sa pratećim sadržajem	Ministarstvo finansija je saopštilo da nije obuhvaćen posebnim zakonom o EXPO-u
5090	Izgradnja nove zgrade Prirodnjačkog muzeja	Ministarstvo finansija je saopštilo da nije obuhvaćen posebnim zakonom o EXPO-u

U članu 5 Zakona o budžetu nalazi se pregled planiranih kapitalnih izdataka za tekuću i naredne dve godine, radi preuzimanja obaveza po višegodišnjim ugovorima. To nisu ukupne vrednosti svih projekata, niti pregled svih do tada izvršenih plaćanja. Iznosi za 2026, 2027. i 2028. godinu pokazuju planirane obaveze u tim godinama, a ne konačnu cenu investicije. Zato pretraga budžeta daje samo deo odgovora. Za potpuniju sliku potrebno je povezati Zakon o budžetu, rebalans, završni račun, Fiskalnu strategiju i dokumentaciju o ugovorima i javnim nabavkama.

Za građane je posebno teško da prate EXPO zato što ne postoji jedan javno dostupan dokument koji bi za sve projekte na jednom mestu prikazao:

- šta je tačno predmet svakog projekta i koji radovi su obuhvaćeni;
- ko je nadležan za njegovu realizaciju;
- koliko je prvobitno procenjeno da će koštati;
- koliko sada iznosi važeća procena ukupne vrednosti;
- koliko je ugovoreno sa izvođačima;
- koliko je do sada stvarno plaćeno;
- koliko je planirano i potrošeno u svakoj budžetskoj godini;
- koji su rokovi završetka i da li su menjani;
- iz kojih izvora se projekat finansira.

Pojedini od ovih podataka mogu se pronaći u različitim dokumentima, ali ih je teško povezati. Posebno je problematično što naziv projekta u budžetu ne mora biti isti kao naziv ugovora, a jedan veliki projekat može imati više ugovora, faza i dodatnih radova.

Zbog toga građani ne mogu jednostavno da provere da li je iznos koji država predstavlja

kao ukupnu cenu EXPO-a zaista obuhvatio sve projekte koji su zakonom uključeni u taj poduhvat.

Ministarstvo finansija objavilo je spisak projekata koji se sprovode na osnovu međudržavnih sporazuma. Navedeni su:

1. Izgradnja linijske infrastrukture za potrebe razvoja nove oblasti u okviru izgradnje Nacionalnog fudbalskog stadiona, sa pratećim sadržajima na teritoriji GO Surčin;
2. Izgradnja Nacionalnog fudbalskog stadiona sa pratećim sadržajima;
3. EXPO Beograd 2027 – pripremni radovi;
4. EXPO Beograd 2027 – izgradnja objekata;
5. Izgradnja Javnog akvarijuma.

Prema podacima iz tabele, ugovori za pripremne radove za EXPO zaključeni su u avgustu 2023, za linijsku infrastrukturu u aprilu 2023, za Nacionalni stadion u septembru 2023, a za izgradnju EXPO objekata u martu 2024. godine. Kod prva četiri projekta kao glavni izvođač navodi se kineska kompanija Power China, a ugovaranje je označeno kao neposredno. Za Javni akvarijum naveden je izvođač Ronesans Endustri Tesisleri Insaat Sanayi Ve Ticaret Anonim Sirketi, odabran takođe putem direktnog ugovaranja.

Ovi podaci su važni jer pokazuju ko je uključen u realizaciju pojedinih radova i kada su ugovori zaključeni. Međutim, tabela ne daje odgovor na najvažnija pitanja o finansijskom obimu tih poslova. U njoj nedostaju: **vrednosti zaključenih ugovora; podaci o tome da li su ugovori menjani i koliko su eventualno uvećani; iznosi do sada isplaćeni izvođačima; ukupne procenjene vrednosti projekata; rokovi završetka i podaci o njihovim eventualnim produženjima; pregled svih ugovora koji se odnose na pojedinačne projekte, uključujući projektovanje, pripremne radove, nadzor i opremanje, kao i objašnjenje kako se svaki projekat uklapa u širi zakonski obuhvat EXPO-a.** Posebno je važno što tabela obuhvata i Javni akvarijum, iako je Ministarstvo finansija ranije saopštilo da taj projekat nije obuhvaćen posebnim zakonom o EXPO-u. To pokazuje da se spisak projekata u dokumentaciji Ministarstva finansija ne može bez dodatne provere poistovetiti sa spiskom projekata koji čine EXPO. Tabela, dakle, daje deo informacija o ugovaranju, ali ne omogućava građanima da utvrde koliko će svaki od ovih projekata ukupno koštati, koliko je već plaćeno i da li je došlo do povećanja ugovorenih iznosa.

Analize budžeta, Završnog računa i Fiskalne strategije koje je objavio Fiskalni savet posebno su značajne zato što ne posmatraju samo planirana izdvajanja, već porede prvobitne budžetske planove, kasnije izmene i stvarno izvršenje. Iz tih analiza proizilazi da ukupne troškove nije lako utvrditi. U mišljenju na Nacrt Fiskalne strategije za period 2027–

2029. godine, Fiskalni savet izričito upozorava da nije jednostavno utvrditi ukupne izdatke za EXPO i povezane projekte je se **izdaci se knjiže na većem broju budžetskih stavki, projekte realizuje više različitih državnih organa i pojedini projekti i potprojekti su tokom prethodnih godina dodavani, izuzimani ili menjani.**

Prema proceni Fiskalnog saveta, na osnovu izvršenja budžeta za period 2023–2025, do kraja 2025. godine država je izdvojila za EXPO u užem smislu oko 1,25 milijardi evra, za povezane infrastrukturne projekte oko 750 miliona evra, što je ukupno oko 2 milijarde evra. Za 2026. i 2027. godinu, prema tada dostupnim zvaničnim planovima, trebalo je dodati još oko 550 miliona evra za EXPO u užem smislu i oko 850 miliona evra za prateću infrastrukturu.

Tako je Fiskalni savet došao do procene da bi ukupni troškovi šire posmatranog EXPO-a mogli da dostignu oko 3,4 milijarde evra. Važno je naglasiti da je reč o proceni, a ne konačnom obračunu. U nju su uključeni investicioni rashodi države, ali i povezani tekući rashodi, pre svega subvencije.

Analiza završnog računa budžeta za 2025. godinu pokazuje da su se pojedini EXPO rashodi pojavili tek tokom godine, iako nisu bili deo prvobitnog budžeta koji je usvojila Narodna skupština. Fiskalni savet posebno izdvaja novi program finansiranja projektovanja i izgradnje u zonama B i E, za koji je tokom 2025. potrošeno oko 22 milijarde dinara. Savet postavlja pitanje zašto je ovaj program uveden kao potpuno nova budžetska aktivnost i zbog čega razlozi za to nisu dovoljno objašnjeni. Ovaj primer pokazuje da se obim investicija povezanih sa EXPO-om menjao tokom budžetske godine. Istovremeno, Fiskalni savet upozorava na širi problem: **završni račun ne daje dovoljno detaljna objašnjenja za odstupanja od prvobitnog budžetskog plana.** Umesto da se jasno pokaže šta je Skupština prvobitno odobrila i koliko je na kraju potrošeno, često se kao osnova za poređenje koristi izmenjeni plan nakon preraspodela sredstava. Time se otežava parlamentarna i javna kontrola trošenja novca. Sličan problem postojao je i u 2024. godini. U analizi završnog računa za tu godinu Fiskalni savet je naveo da je za EXPO potrošeno oko 420 miliona evra, umesto prvobitno planiranih oko 190 miliona evra. Dakle, realizacija je bila više nego dvostruko veća od početnog plana.

U analizama budžetskih planova i revidirane Fiskalne strategije, Fiskalni savet ukazuje na značajno povećanje procenjenih ukupnih vrednosti nekoliko ključnih projekata povezanih sa EXPO-om za 32,1 milijarde dinara. Najveće povećanje odnosi se na linijsku infrastrukturu: njena procenjena vrednost porasla je sa 40,5 na 62,5 milijardi dinara. To je povećanje od više od polovine prethodne procene. Kod Nacionalnog stadiona procenjena vrednost povećana je za 7,5 milijardi dinara, dok je vrednost projekta EXPO Beograd 2027 povećana za 2,6 milijardi dinara.

Ovi iznosi predstavljaju promenu procenjenih ukupnih vrednosti projekata, a ne iznos koji je dodatno potrošen u jednoj budžetskoj godini. Fiskalni savet ukazuje da razlozi za poskupljenja nisu dovoljno obrazloženi u budžetskim i drugim javno dostupnim dokumentima. Građani zato ne mogu jasno da utvrde da li su povećanja posledica dodatnih radova, promenjenog obima projekata, rasta cena ili problema u njihovoj pripremi i realizaciji.

Uz povećanje procenjenih vrednosti, pomerani su i rokovi završetka pojedinih projekata. Rok za završetak EXPO kompleksa i prateće linijske infrastrukture pomeren je na 2027. godinu, dok je završetak Nacionalnog stadiona planiran za 2028. godinu. To znači da se deo investicija i plaćanja prenosi u naredne godine.

Analiza rebalansa budžeta za 2026. godinu pokazuje da se iza ukupnog povećanja kapitalnog budžeta kriju različita kretanja po pojedinim oblastima. Fiskalni savet ukazuje da je ukupni kapitalni budžet povećan sa 603 na 623 milijarde dinara, ali da je to pre svega posledica povećanja ulaganja u odbranu za više od 40 milijardi dinara. Kapitalni rashodi ostalih budžetskih korisnika smanjeni su za oko 20 milijardi dinara.

Istovremeno su smanjena sredstva za brojne putne, železničke i komunalne projekte, dok su dodatna sredstva usmeravana i na EXPO, poplavnu zaštitu, obrazovnu infrastrukturu i robne rezerve. Fiskalni savet posebno upozorava na nedovoljno objašnjavanje promena u planovima i odlaganja velikih investicija.

Šta se promenilo rebalansom budžeta za 2026:

- Sredstva za Nacionalni stadion smanjena su sa 21,2 na 11,3 milijarde dinara.

- Sredstva za izgradnju EXPO kompleksa smanjena su sa 42,6 na 35,7 milijardi dinara.

- Izdvajanja za tunel od Karađorđeve do Dunavske padine smanjena su za 60 odsto.

- Uvedena su nova sredstva za pripremu terena u zonama B i E, oko 18,3 milijarde dinara.

- Dodatna sredstva za podršku realizaciji EXPO-a povećana su za oko 3,7 milijardi dinara.

Iako su izdvajanja za pojedine velike objekte smanjena, zbirno su budžetska izdvajanja za devet identifikovanih EXPO projekata povećana za oko 8,1 milijardu dinara, odnosno 9 odsto.

Kada se uporede zakon, budžet, Fiskalna strategija, završni račun i tabela Ministarstva finansija, može se utvrditi da je zakonski obuhvat EXPO-a širi je od samog izložbenog kompleksa, da postoje zasebni projekti za EXPO objekte, Nacionalni stadion, linijsku infrastrukturu i saobraćajnu i železničku povezanost, da za neke projekte postoje višegodišnje budžetske projekcije i procene ukupnih vrednosti, da su pojedine procenjene vrednosti značajno povećane, da je u 2025. uveden novi program za zone B i E, za koji je

potrošeno oko 22 milijarde dinara, da za pojedine projekte postoje podaci o izvođačima i datumu zaključenja ugovora, kao i da Fiskalni savet procenjuje da bi ukupni troškovi šire posmatranog EXPO-a mogli da dostignu oko 3,4 milijarde evra.

Međutim, na osnovu ovih dokumenata nije moguće jednostavno utvrditi da li su svi projekti obuhvaćeni ukupnom procenom troškova EXPO-a, da li postoje dodatni ugovori koji nisu prikazani u tabeli Ministarstva finansija, koliko je za svaki pojedinačni projekat ukupno ugovoreno, koliko je do sada stvarno isplaćeno izvođačima, koliko su koštale izmene ugovora i dodatni radovi, koji su konkretni razlozi za povećanje procenjenih vrednosti i da li su svi rokovi realni i da li će biti dodatnih odlaganja.

To ne znači da nijedan od tih podataka ne postoji u dokumentaciji državnih organa. Znači da nisu objedinjeni i prikazani tako da građani mogu jednostavno da ih pronađu i međusobno uporede.

Ako se EXPO predstavlja kao jedinstven državni projekat i ako zakon u njegov obuhvat uključuje više različitih investicija, onda bi i podaci o njegovom finansiranju morali da budu predstavljeni na jedinstven i razumljiv način.

Država bi trebalo da objavi jedinstveni registar svih projekata koji pripadaju EXPO-u, sa jasnim objašnjenjem njihove veze sa izložbom i pratećim sadržajima. Za svaki projekat trebalo bi prikazati:

1. naziv projekta, opis radova i zakonski osnov za njegovo uključivanje u EXPO;
2. nadležnu instituciju i budžetsku šifru;
3. prvobitnu i trenutno važeću procenjenu ukupnu vrednost;
4. sve zaključene ugovore, njihove vrednosti i izvođače;
5. sve izmene ugovora, dodatne radove i razloge za promene cena;
6. iznose stvarno plaćene izvođačima, po godinama i ukupno;
7. prvobitno planirana sredstva, izmene kroz rebalanse i konačno izvršenje budžeta;
8. izvore finansiranja, uključujući kredite i subvencije;
9. prvobitne i važeće rokove završetka.

Uz to, trebalo bi jasno razdvojiti projekte koji su zakonski deo EXPO-a od drugih državnih investicija koje se realizuju paralelno, ali nisu deo tog projekta.

Transparentnost velikog državnog projekta ne može se svesti na objavljivanje pojedinačnih budžetskih stavki ili spiskova ugovora. Ona podrazumeva da javnost može da prati ceo put javnog novca – od prvobitne procene i odluke o investiranju, preko ugovaranja i promena

tokom radova, do konačnog iznosa koji je država zaista platila.

Analiza nabavki EXPO preduzeća

Poseban zakon za EXPO (Zakon o posebnim postupcima radi realizacije međunarodne specijalizovane izložbe EXPO Belgrade 2027) isključio je primenu Zakona o javnim nabavkama za sve nabavke koje sprovode posebna "EXPO preduzeća". Postupak njihovih nabavki uređen je Uredbom Vlade, koja iako u određenim segmentima nalikuje zakonskim pravilima, sadrži značajne razlike. Najveća, a ujedno i ključna razlika ogleda se u nedostatku pravne zaštite - isključenjem primene Zakona o javnim nabavkama, nestala je i mogućnost da firma koja uoči da je posao namešten za njihove konkurente ospori diskriminatorne kriterijume ili da to učini Kancelarija za javne nabavke, i da se tako spreči nastanak štete.

Transparentnost Srbija je sprovela analizu 176 sprovedenih postupaka nabavki koje su od 2024. do 1. novembra sprovela posebna "EXPO preduzeća".[1] Postupci ovih nabavki objavljuju se u okviru posebnog odeljka na Portalu javnih nabavki, i za njih je obezbeđen najveći stepen transparentnosti u odnosu na sva druga ugovaranja za potrebe EXPO projekta. Ipak, ni objavljivanje ovih postupaka nabavki nije dovoljno da dosegne nivo transparentnosti koji pruža osnovni otvoreni postupak koji se sprovodi na osnovu pravila iz Zakona o javnim nabavkama i u okviru koga se objavljuje celokupna konkursna dokumentacija jedne javne nabavke. Vrednost svih zaključenih ugovora u analiziranim EXPO nabavkama je do 1.11.2026. iznosila je oko 550 miliona evra.

Fokus analize EXPO nabavki bio je da utvrdi osnovne statističke pokazatelje za ove postupke i da ih uporedi sa statističkim pokazeteljima za javne nabavke. Prosečan broj ponuda izračunat je prema metodi koja je posmatrala svaku partiju u okviru postupka nabavke kao zasebni postupak. Primera radi, ukoliko je jedan postupak nabavke podeljen na četiri partije, i ukoliko je za svaku partiju podneta po jedna ponuda, prosečan broj ponuda za taj postupak nabavke ne bi bio četiri, već jedan. Ova metoda znatno vernije održava stvarni nivo konkurencije u odnosu na druge načine izračunavanja prosečnog broja ponuda.

Analiza je pokazala da su posebna pravila za EXPO nabavke značajno umanjila i ovako nizak nivo konkurencije u postupcima javnih nabavki. Naime, prosečan broj ponuda u EXPO nabavkama iznosio je 1,64 ponude po postupku, a prosečan broj prihvatljivih ponuda bio je samo 1,16. Drugim rečima, u čak 87.5% svih do sada sprovedenih postupaka postojala je samo jedna ponuda koja je mogla biti uzeta u razmatranje. Inače, prosečan broj ponuda u

[1] Računajući svaku partiju kao zaseban postupak

javnim nabavkama u Srbiji iznosi 2.5 po postupku.

Posebno alarmantan podatak je taj da je u čak 87.5% sprovedenih postupaka nabavki podneta samo jedna prihvatljiva ponuda. Upravo ovaj podatak najbolje govori prikazuje kakve posledice proizlaze iz stavljanja van snage ZJN-a i uređivanja nabavki putem posebnih pravila. Inače, procenat postupaka sa samo jednom ponudom je za 2025. godinu u postupcima javnih nabavki u Srbiji iznosio 47,05%.

Tabela 3 - Prosečan broj ponuda u EXPO nabavkama

Pokazatelj	Vrednost
Broj postupaka (jedna partija = jedan postupak)	176
Prosečan broj ponuda	1,64
Prosečan broj prihvatljivih ponuda	1,16
Procenat postupaka sa samo jednom prihvatljivom ponudom	87,5%

Kada je reč o vrsti predmeta koji su se nabavljali kroz nabavke EXPO preduzeća, ubedljivo najveći udeo zauzimaju nabavke usluga sa 68,4%, zatim nabavke dobara sa 23,11% i na kraju nabavke radova sa 8,49%. Jedan od razloga za ovako malim brojem nabavki radova jeste i činjenica da se najveći broj radova sprovodi ne kroz nabavke EXPO preduzeća, već kroz ugovore zaključene na osnovu međudržavnih sporazuma, kao što je npr. izgradnja Nacionalnog stadiona, kao i pristupnih saobraćajnica EXPO kompleksu. Za ove projekte objavljen je vrlo mali broj podataka, kao što je npr. ukupna cena za izgradnju Nacionalnog stadiona, te je javnost ostala uskraćena za informacije o tome ko su sve izvođači radova u tim projektima kao i šta se tačno nabavlja i pod kojim uslovima.

Tabela 4 – Vrste predmeta koje nabavljaju posebna EXPO preduzeća

Vrsta predmeta	Broj postupaka[2]	Udeo (%)

[2] Posmatrano prema svim postupcima, uključujući i obustavljene i nezavršene postupke do 1.11.2026.

Dobra	49	23,11%
Usluge	145	68,4%
Radovi	18	8,49%
Ukupno	212	100%

Posebna pravila za EXPO nabavke donela su, očekivano, nezadovoljavajuće pokazatelje za postupke EXPO nabavki. Izuzetno nizak nivo konkurencije je direktna posledica posebnog načina ugovaranja za ove nabavke, a pre svega izostanka zaštite prava ponuđača u ovim postupcima. Upravo ovu tvrdnju oslikava velika razlika između prosečnog broja ponuda od 1,64 i prosečnog broja prihvatljivih ponuda od samo 1,16. Sudeći prema ovim podacima, veći broj podnetih ponuda ocenjen je kao neprihvatljiv nego kao prihvatljiv, a pošto ponuđači nisu imali pravo da se žale na odluke naručioca, kao neprihvatljive su ocenjene ponude i one za koje je naručilac možda načinio grešku.

Stoga, može se zaključiti da posebna pravila jesu ubrzala sprovođenje postupaka nabavki za potrebe EXPO projekta, ali na uštrb svih drugih pokazatelja. Nivo konkurencije je gotovo nepostojeći, što dovodi do toga da naručioci skuplje plaćaju za nabavljena dobra, usluge ili radove nego što bi to bio slučaj ukoliko bi se ponuđači međusobno nadmetali i kontrolisali. Nivo transparentnosti je takođe ograničen, jer se za značajan broj postupaka ne objavljuje konkursna dokumentacija.